

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ: ЗНАЧЕННЯ, СКЛАДОВІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЛЯ МІСЦЕВИХ ГРОМАД

Катюха О. В.

магістрант спеціальності «Туризм і рекреація» Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Болтянська Л. О.

к.е.н., доцент кафедри економіки і бізнесу Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного

Сільський зелений туризм є важливою складовою сучасного туристичного бізнесу, демонструючи стабільне зростання популярності. Цей вид туризму передбачає відпочинок у сільській місцевості, що поєднує екологічність, культурну автентичність і близькість до природи. Він відіграє ключову роль у відродженні сільських громад, сприяє розвитку місцевої інфраструктури, створенню робочих місць та збереженню природних ресурсів.

Розвиток сільського зеленого туризму на сучасному етапі базується на використанні приватних господарств, які надають послуги проживання, харчування та організації дозвілля для туристів. Особливо важливим є акцент на інтеграції традиційної культури та ремесел, що додає цінності туристичному досвіду. В Україні сільський зелений туризм також демонструє значний потенціал. Його розвиток сприяє підтримці національної ідентичності та створює привабливі умови для міжнародних туристів.

Продукти сільського туризму (перелік послуг сільського зеленого туризму, агротуристичні пакети) - це набори послуг розміщення, гастрономічних, екскурсійних та рекреаційних послуг, що надаються власниками агроосель (садиб). Згідно з офіційним тлумаченням, послуга - це специфічна форма суспільно корисної праці, де сам продукт праці (корисний ефект речі або діяльності) і процес його виробництва (тобто послуга) невіддільні один від одного.

Закон України «Про туризм» дає таке визначення: «Туристичні послуги - послуги суб'єктів туристичної діяльності, такі як послуги розміщення, харчування, транспортні, інформаційні та рекламні послуги, а також послуги закладів культури, спорту, відпочинку та розваг, спрямовані на задоволення потреб туристів» [1]. Закон визначає суб'єкта туристичної діяльності як «підприємство, установу, організацію незалежно від форми власності, фізичну особу, зареєстровану в порядку, встановленому чинним законодавством України, та уповноважену здійснювати діяльність, пов'язану з наданням туристичних послуг».

Послуги у сфері сільського зеленого туризму можна розділити на базові та додаткові. До базових належать: організація транспортування туристів, забезпечення проживання, організація харчування. Додаткові послуги включають: проведення екскурсій, залучення гостей до сільськогосподарських робіт і народних ремесел, роботу гідів та перекладачів, участь у традиційних обрядах, релігійних заходах, фестивалях, ярмарках, прокат транспорту, човнів, туристичного спорядження, надання побутових послуг, використання рекреаційних земель приватної власності.

Межа між цими видами послуг умовна, адже обидва види часто переплітаються за своїми споживчими характеристиками. Базові послуги зазвичай включені в основну програму перебування, тоді як додаткові турист оплачує окремо.

Крім нематеріальних, туристи можуть придбати й матеріальні послуги чи товари, як-от карти місцевості, сувеніри чи спорядження.

Туристичний продукт сільського господарства — це комплекс послуг в агрооселях, до яких включають:

- природні та культурні ресурси (природне середовище, пам'ятки, цікава архітектура, національні парки, ботанічні сади, торгові центри, культурні та релігійні пам'ятки, музеї, культура та звичаї місцевого населення тощо);

- інфраструктура (житло, ресторани, транспорт);

- доступність регіону (кількість видів транспорту та інфраструктури, таких як дороги, аеропорти, порти та залізничні мережі);

- позитивний імідж місцевості;

- вартість туристичної послуги, що залежить від сервісу, сезону і транспорту.

Головною послугою залишається проживання, що забезпечується в агрооселях, спеціально адаптованих для прийому туристів.

Агрооселі – це житлові будинки в сільській місцевості, які мають до п'яти кімнат (в залежності від категорії), пристосовані для прийому туристів. Вони належать приватним власникам, які ведуть сільське господарство або працюють у сфері обслуговування чи соціальному секторі села. Цей термін не охоплює курортні котеджі, корибки чи інші будівлі, переобладнані для туристичних потреб.

До індивідуальних об'єктів розміщення, які використовуються в екологічному чи пригодницькому туризмі, належать лоджі (орендовані у місцевих жителів) у Гімалаях та приватні будинки, популярні серед етнографічних і агротуристичних турів.

Агрорекреаційних територій мають наступні структурні елементи:

1. Сільськогосподарські рекреаційні поселення – населені пункти, які пропонують унікальні агротуристичні послуги.

2. Сільські рекреаційні центри – села з природними та оздоровчими ресурсами й розвиненою інфраструктурою агроосель, класифіковані за ціною та якістю;

3. Агрорекреаційні вузли – агрооб'єкти, згруповані навколо туристичних центрів.

4. Сільські рекреаційні території – райони з природно-культурною однорідністю.

5. Сільські рекреаційні райони – великі регіони з подібними природними, культурними та господарськими особливостями.

В практиці сільського зеленого туризму пропонують наступні види організації сільського відпочинку:

1. «Ночівля та сніданок» – традиційний формат, що започаткував сільський туризм. Туристам надають житло на ніч і сніданок, після чого вони вільно проводять день, займаючись прогулянками чи відвідуванням пам'яток. Основні послуги даного виду це проживання, прибирання, харчування, додаткові- прокат спорядження, сувеніри, лазня.

2. «Тур вихідного дня» – розміщення сімей чи груп на 2 дні. Основними послугами є проживання, прибирання, харчування або самообслуговування. Додатковими - пікніки, екскурсії, риболовля, сауна.

3. «Сільський відпочинок» – перебування 5–10 днів. Вимагає більших інвестицій і підготовки. В цьому варіанті основними послугами виступають окреме житло, прибирання, харчування, а в якості додаткових - майстер-класи, демонстрація ремесел, продаж продукції.

4. «Культурно-етнічні програми» – короткострокові заходи (2–4 години) з етнічним колоритом. Це здебільшого екскурсії, етнічна кухня, участь у виступах та додатково – сувеніри та продаж продукції.

5. «Відпочинок на галявині» – дозволяє групам туристів користуватися територією та об'єктами ферми (дитячим та спортивним майданчиками, альтанкою та зоною барбекю). Гості зазвичай приносять з собою продукти харчування, з яких самостійно готують собі їжу. Корпоративні, сімейні та дитячі (шкільні) свята стають все більш популярними. Зростає попит на такий вид відпочинку для сімей на другий день весілля (перший день зазвичай святкують у ресторані, а потім більше їдять і п'ють). Основні послуги виступають - платний доступ на територію та об'єкти, прокат спортивного інвентарю, продаж дров, прокат обладнання для

барбекю. Додаткові послуги: посуд, шезлонги, матраци тощо, сувеніри, реклама, продаж продукції, лазня (сауна), приготування їжі на замовлення.

6. «Спеціалізовані гостьові будинки» – спроектовані та адаптовані для цільових груп. У цьому випадку базові послуги включають послуги розміщення та харчування, а також послуги, спеціально розроблені та позиціоновані для конкретних туристів. Прикладами є надання водних об'єктів (для рибалок), полювання (для мисливців), надання коней, організація верхової їзди та іпотерапії (для любителів верхової їзди).

Сільський туризм забезпечує додатковий дохід і зайнятість мешканцям сіл, сприяє економічному розвитку й підвищує якість життя. Враховуючи багаті природно-культурні ресурси України, цей вид туризму є перспективним для вирішення економічних і соціальних викликів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про туризм» від 29 травня 2001 р. № 2470-III // Відомості Верховної Ради України. 1995. №31. С. 241.
2. Трусова Н. В., Гривківська О. В., Болтянська Л. О. Організаційно-економічний механізм розвитку підприємництва на сільських територіях. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного (економічні науки)*. 2022. № 2(46). С. 135-143.
3. Болтянська Л. О. Стан ринку туристичних послуг в Україні. Маркетингові та організаційні механізми повоєнного розвитку галузі гостинності та туризму України: зб. тез доповідей I Всеукр. наук.-практ. конф. (14-15 листопада 2023 року, м. Харків). Частина 1. – Харків: Нац.техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т», 2023. С.294-297. <https://repository.kpi.kharkov.ua/items/50a85f46-9693-439a-a5e5-4ad6b2eca79b> (дата звернення 06.12.2024).
4. Nepomnyashchy O., Yekimov S., Rybalchenko N., Tebenko V., Lysak O. The Impact of Green Tourism on the Development of the Regional Economy. In: Beskopylny, A., Shamtsyan, M., Artiukh, V. (eds) XV International Scientific Conference “INTERAGROMASH 2022”. INTERAGROMASH 2022. *Lecture Notes in Networks and Systems*. 2023. Vol 574.
5. Тебенко В. М., Завадських Г. М., Лисак О. І. Інноваційні складові відновлення сфери туризму. *Бізнес-навігатор*. 2022. № 3(70). С. 70-75. <http://elar.tsatu.edu.ua/handle/123456789/16423> (дата звернення 05.12.2024).

МЕТОДИ ОЦІНКИ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Колокольчикова І. В.

доктор економічних наук, професор, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Дем'яненко Д. В.

аспірант, Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного

Розвиток персоналу в ідеалі має спрямовуватися на оптимізацію результативності його професійної діяльності. Для цього необхідно створити умови. Управлінський аспект розвитку персоналу в даному випадку представляє особливий інтерес. Тут важливо наголосити на необхідності створення системи / системного підходу до розвитку та оцінці персоналу на підприємстві, а також подальшого управління нею.